

Aan de gemeenteraad

Uw Kenmerk:	Portefeuillehouder:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Telefoon:	Bijlage(n):
	R. Jonkman	0086250309	G. Damen	(06) 82744935	1

Onderwerp:

Perspectiefbrief 2026

Beetsterzwaag: 19 mei 2026**Verzonden op:** 21 mei 2026

Geachte raad,

Hoe staan we ervoor?

Voor u ligt de Perspectiefbrief 2026. Deze brief krijgt u van ons voor het begin van de zomer. In de brief maken we halverwege het jaar zichtbaar hoe we er als gemeente voor staan. Het gaat in de Perspectiefbrief om de hoofdlijnen. Denk hierbij aan belangrijke ontwikkelingen, projecten en plannen en de grote risico's en kansen die we voor de komende vier jaar verwachten.

Vorig jaar heeft het Rijk ervoor gekozen om de verwachte tekorten voor de jaren 2026 en 2027 te dichten door extra middelen voor de jeugdzorg aan de algemene uitkering toe te voegen. Voor 2028 en verder zijn deze extra middelen niet opgenomen. Daar is de aannahme gedaan dat de nog te nemen maatregelen voor de beperking kosten jeugdzorg tegen die tijd de noodzakelijke besparing zullen realiseren. Feitelijk heeft het toenmalige kabinet ervoor gekozen om het ravijnjaar twee jaar op te schuiven naar 2028.

In de voorjaarsrapportage zijn de onvermijdelijke ontwikkelingen uit 2026 en de meerjarige ontwikkelingen vanuit continuïteitsperspectief verwerkt. Over deze ontwikkelingen hebben we u in de voorjaarsrapportage apart gerapporteerd. De startpositie voor de Perspectiefbrief is de stand na voorjaarsrapportage aangevuld met het financieel effect van het raadsvoorstel Vernieuwbouw Skâns en het nog aan te bieden meerjarig onderhoudsplan sportvelden.

	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo begroting na vjr	3.789.339	1.710.363	-468.562	-203.949	1.054.477
saldo begroting na vjr incidenteel	2.208.839	1.546.749	146.559	-252.320	-252.320
saldo begroting na vjr structureel	1.550.425	133.539	-645.196	18.296	1.276.722
Vernieuwbouw Skåns	-		-410.000	-410.000	-410.000
MJOP-Sportvelden	-	-120.000	-170.000	-230.000	-230.000
Uitgangspunt begroting 2027	1.550.425	13.539	-1.225.196	-621.704	636.722
Uitgangspunt begroting 2027 incidenteel	2.208.839	1.546.749	146.559	-252.320	-252.320
Uitgangspunt begroting 2027 structureel	1.550.425	13.539	-1.225.196	-621.704	636.722

Vanuit deze startpositie is de startpositie de begroting 2027 dat er voor de jaren 2028 en 2029 sprake is van een structureel tekort (€ -1,2 mln. en € -0,62 mln.). Zowel het jaar 2027 als 2030 zijn, met € 13.539 en € 0,64 mln., structureel sluitend. Hierbij wel de kanttekening dat effecten uit het nieuwe coalitieakkoord nog niet in deze cijfers zijn verwerkt.

Doel van de perspectiefbrief

Deze Perspectiefbrief heeft twee doelen.

2026

Het eerste doel is inzicht te geven in de beleidsmatige ontwikkelingen en vooruitblik op de financiële situatie van 2026. In november 2025 heeft u de begroting 2026 vastgesteld. Die is gebaseerd op de gegevens tot 1 september 2025. Sinds die tijd zijn er zaken veranderd. In de voorjaarsnota heeft het rijk het beleid aangepast en we hebben als gemeente zelf besluiten genomen. Die veranderingen vragen om aanpassing van de begroting 2026 en kunnen ook effect hebben op de in de begroting opgenomen doelen en maatregelen. De onvermijdelijke ontwikkelingen hebben we al verwerkt in de voorjaarsrapportage

2026 en verder

Het tweede doel is in beeld te brengen welke ontwikkelingen, wensen en plannen we voor de komende jaren als gemeente zien. Omdat op het moment van opstellen het nieuwe coalitieakkoord nog niet bekend was beperken we deze Perspectiefbrief tot het geven van zicht op de algemene beleidsmatige ontwikkelingen en op de bewegingsruimte in het financieel perspectief.

Aanpassing begroting

Normaal gesproken bevat de Perspectiefbrief ook aanpassingen voor het meerjarig begrotingsperspectief. Omdat er op het moment van schrijven nog geen coalitieakkoord ligt zullen we de effecten van het coalitieakkoord meenemen in de begroting 2027 en dan aan u voorleggen. Een besluit over de begroting 2027 neemt u in november 2026.

Sluitende begroting

Anders dan het Rijk

De Rijksoverheid mag een begroting met een begrotingstekort vaststellen. Als gemeenten mogen we dat niet. Wij moeten een sluitende begroting hebben. Dat betekent dat onze structurele uitgaven niet hoger mogen zijn dan onze structurele inkomsten. Hierop wordt door de provincie toezicht gehouden.

Het jaar 2027 sluitend of meerjarig sluitend

Er is beperkte keuzevrijheid hoe en wanneer een begroting sluitend is. Als we de begroting opstellen zit daar ook een meerjarenraming in voor de drie daaropvolgende jaren. Dus de begroting 2027 bevat ook de meerjarenraming voor de jaren 2028, 2029 en 2030.

Onze begroting hoeft niet over al die jaren (2027 tot en met 2030) sluitend te zijn. Als het jaar 2027 sluitend is, is dat voldoende. Daarbij moeten we dan wel duidelijk uitleggen hoe we eraan gaan werken om voor de jaren na 2027 de begroting sluitend gaan krijgen.

We kunnen er ook voor kiezen om de begroting meerjarig sluitend te maken. Dan mogen we in 2027, 2028 en 2029 meer structurele uitgaven doen dan dat we structurele inkomsten hebben. We moeten dan wel de ruimte hebben om dat tekort uit onze incidentele middelen te kunnen betalen.

Structureel sluitende begroting

Het perspectief laat zien dat we zonder maatregelen een begroting kunnen opstellen die voor nu structureel sluitend is voor 2027 en vanaf 2030. De jaren 2028 en 2029 laten wel een structureel tekort zien. Dit perspectief kent nog wel de nodige onzekerheden, daarop komen wij hieronder in deze brief terug.

Ontwikkelingen

Kort

We schetsen hier in het kort een aantal ontwikkelingen die voor ons van belang zijn.

Onzekerheid

In 2026 is de geopolitieke en economische instabiliteit verder toegenomen. We denken daarbij met name aan de oorlogen in het Midden-Oosten, Oekraïne en Soedan maar ook de immigratie en economische effecten van het Amerikaanse presidentieel beleid. Deze ontwikkelingen zorgen er voor dat West-Europa een aantrekkelijk bestemming blijft voor zowel oorlogs- als economische vluchtelingen. Dit gecombineerd met de handelsoorlog, de inflatie, de energiekosten en de leveringonzekerheid van producten maken dat onze gemeentelijke ramingen en plannen een grote onzekerheid blijven bevatten.

Een andere opgave is de weerbaarheidsopgave waar we als samenleving, en dus ook als gemeente, voor staan. Onder weerbaarheid verstaat het Rijk het vergroten van onze maatschappelijke weerbaarheid en de militaire paraatheid. Een sterke, weerbare samenleving is een gezamenlijke opgave voor overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners. Ieder met eigen taken en verantwoordelijkheden. Dit vraagt onder meer om de bescherming van vitale processen en een verhoogde zelfredzaamheid, een weerbare economie en het overeind houden van onze democratie, rechtstaat en overheid. Hoe en wanneer deze uitdaging vorm gaat krijgen is momenteel onderwerp van gesprek tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen.

Overheid

Van een andere orde, maar zeker belangrijk, is de verhouding tussen overheid en inwoners. Die verhouding blijft onder druk staan. Veel inwoners wantrouwen de overheid en sommige inwoners erkennen de overheid niet meer. Dat heeft gevolgen die aan ons als lokale overheid niet voorbijgaan. Daarmee hebben we als gemeenteraad, college en organisatie samen een grote opgave. Het vraagt naar onze overtuiging om nog meer aandacht voor het betrekken, informeren en in gesprek blijven met onze inwoners. Niet alleen als inwoners krijgen wat ze graag willen, maar ook als dat anders is; of als inwoners er zelf verschillend over denken.

Rijksbeleid

Het Rijksbeleid zorgt voor veel onzekerheden. Ondanks een coalitieakkoord worden we toch regelmatig verrast door een afwijkende invulling. Voor dat deel van onze werkzaamheden waarbij we afhankelijk zijn van Rijksmiddelen is dat een risico. Het is vooral de onzekerheid op continuïteit en consistentie in beleid en middelen wat ons parten speelt. De meicirculaire is daarvan een goed voorbeeld. Voor de jaren 2026 en 2027 krijgen we aanvullende middelen Jeugdzorg die vervolgens in 2028 e.v. weer worden gekort. Dat betekent dat we vanaf 2028 opnieuw onvoldoende structureel geld van het Rijk krijgen om daarmee aan onze verplichtingen te kunnen voldoen.

Op dit moment is de trend dat het Rijk voor structurele gemeentelijke taken naast structurele middelen vooral incidentele middelen beschikbaar stelt. Op zichzelf kunnen we die gewoon gebruiken. Maar die incidentele middelen mogen we niet meetellen om de begroting structureel sluitend te krijgen. Want daarvoor tellen alleen structurele uitgaven en structurele inkomsten. Met incidentele middelen mogen we ook geen structurele verplichtingen aangaan.

Stijgende kosten

We hebben hiervoor de inflatie al genoemd. We merken nog steeds dat de hoge inflatie van vorig jaar zijn effect heeft op de prijzen. Deze blijven stijgen en dus kost het meer om een weg aan te leggen, verduurzaming te betalen, bouwbedrijven in te huren enzovoort. Daarnaast zien we ook steeds vaker het effect van de hoge olieprijs terug in de kosten die we moeten maken voor het realiseren van de vastgestelde doelen.

De uitvoeringskosten van ons gemeentelijk beleid zitten niet alleen buiten maar ook binnen onze eigen organisatie. Ook daar hebben we de komende jaren een opgave. Niet alleen stijgen de lonen (wat we via het Gemeentefonds gedeeltelijk vergoed krijgen), maar krapte op de arbeidsmarkt maakt dat we vaker vacatures niet (meteen) kunnen invullen. Als we dan vervolgens mensen inhuren, kost ook dat extra geld. Dat betekent dat we er als gemeente er rekening mee moeten houden dat onze plannen soms vertraging oplopen. Het betekent ook dat het van belang is om (financieel) in onze organisatie te blijven investeren om een aantrekkelijke werkgever te zijn. Stilstand (ook ten opzichte van andere gemeenten/werkgevers) betekent achteruitgang.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Voor 2026 ligt de uitvoering van de in de begroting 2026 afgesproken beleid op koers. Er zijn geen grote afwijkingen die nu al om bijstelling van deze doelen vragen. In de volgende hoofdstukken per domein wordt ingegaan op de verwachte ontwikkelingen in de jaren na 2026. Die ontwikkelingen nemen we mee bij het opstellen van de begroting 2027.

Ontwikkelingen in het Sociaal Domein

De maatschappelijke ontwikkelingen die we in 2025 zien, zetten zich in 2026 onverminderd voort. De zorgvraag groeit, terwijl de draagkracht onder druk staat. Inwoners hebben bovendien steeds vaker ondersteuning nodig op meerdere terreinen tegelijk, zoals zorg, inkomen en participatie.

Daarom versterken we onze inzet op preventie. Door problemen vroeg te signaleren en aan te pakken, voorkomen we dat ze groter en complexer worden. Dit vraagt om een stevige sociale basis, waarin nabijheid, verbinding en samenredzaamheid centraal staan.

De komende jaren staan in het teken van voorbereiding, implementatie en versterking van nieuw beleid en wetgeving. Per 1 januari 2026 is de Wet van school naar duurzaam werk in werking getreden. Met deze wet verbeteren we de overgang van school naar werk, zodat jongeren duurzaam kunnen deelnemen aan de samenleving.

Ook de Participatiewet in balans is dit jaar ingevoerd. We richten ons eerst op de implementatie van de technische wijzigingen. Tegelijkertijd werken we toe naar een andere manier van werken, met meer ruimte voor maatwerk, vertrouwen en een mensgerichte benadering.

Daarnaast treedt de zorgplicht voor bibliotheken in werking. Dit vraagt om intensievere samenwerking, waarbij bibliotheken een grotere rol krijgen in het versterken van basisvaardigheden, ontmoeting en samenredzaamheid. Richting 2030 worden deze voorzieningen een steeds belangrijker onderdeel van het sociaal domein.

Binnen de Jeugdwet staan verdere veranderingen op stapel, zoals de Wet reikwijdte Jeugdwet en de Wet beschikbaarheid jeugdzorg. We bereiden ons hierop voor door onze rolverdeling te verduidelijken en de samenwerking met regionale partners te versterken.

Ontwikkelingen in het Ruimtelijk Domein

Ruimtelijke keuzes, keuzes voor kwaliteit.

In Opsterland is ruimte nodig voor water en klimaatadaptatie, we hebben ruimte nodig voor onze energieopgave, we zoeken ruimte voor wonen en werken, we willen ruimte bieden om te recreëren in het Opsterlandse landschap terwijl onze hoogwaardige agrarische sector ook streeft naar een gezonde toekomst in onzekere tijden.

Al deze opgaven doen een claim op ruimte die al ingevuld is. Ook buiten Opsterland wordt gezocht naar schaarse ruimte om opgaven in te vullen, waardoor de druk op de ruimte hier nog verder toeneemt.

Om ons heen zien we gemeentes kiezen voor getalsmatige opgaven en stedelijke schaaflsprongen, hier voelen we de opgave meer als een kwaliteitsopgave. Om de keuze voor kwaliteit te kunnen maken, wordt

gewerkt aan een Ruimtelijk Ontwikkel Perspectief, waarin de ruimtelijke keuzes in samenhang en integraal afgewogen kunnen worden. Met de raad wordt het gesprek gevoerd over de vraag hoe Opsterland in de toekomst verder kan ontwikkelen in een goede richting.

Stikstof en vergunningslot

Momenteel overschrijdt de stikstofneerslag in de natuurgebieden in Opsterland de normen. Voor het herstel van de natuur en vervolgens de hervatting van vergunningverlening zijn gerichte maatregelen vereist. Vanuit de regelgeving is de provincie hierin de regievoerder. De provincie heeft een Friese Aanpak Stikstofreductie en Natuurherstel ontwikkeld. Als gemeente benutten we onze mogelijkheden en bevoegdheden waar mogelijk om een actieve aanpak te realiseren. Vervolgens kunnen we keuzes maken om de beschikbare ruimtelijke instrumenten toe te passen om emissies te beperken, gerichte voorwaarden in vergunningen op te nemen en actief te handhaven op naleving. Daarnaast denkt de gemeente mee in de mogelijkheden voor emissiereductie, vernatting en uitbreiding en versterking van natuur via gemeentelijke programma's en samenwerking met lokale partijen. Deze inzet draagt bij aan het bevorderen van de natuurherstel en het creëren van ruimte voor vergunningverlening.

Energietransitie

De energietransitie is een langlopend traject met grote impact op onze leefomgeving. De opwek van energie, de verzwaring van het elektriciteitsnetwerk en het aardgas vrijmaken van woningen en andere gebouwen vragen veel van inwoners en ondernemers. De komende periode moeten er keuzen worden gemaakt over de energiemix voor Opsterland en de ruimtelijke consequenties die de verschillende keuzes hebben.

Financieel perspectief

Met positief structureel saldo voor het begrotingsjaar 2027 en het laatste jaar van het perspectief (2030) is de uitgangspositie voor de begroting 2027 gunstig. Dit perspectief voldoet aan de eisen van de provinciaal toezichthouder voor repressief toezicht (is financieel toezicht achteraf).

Ondanks dit positief toekomstig perspectief zijn we ook voorbereid voor als er alsnog moet worden bezuinigd om aanvullende ruimte te creëren voor het vormgeven van de ambities uit het coalitieakkoord. Vorig jaar zijn alle taakvelden in beeld gebracht en hebben we geïnventariseerd welke bezuinigingsmogelijkheden er zijn mocht bijsturing toch noodzakelijk zijn.

Conclusie

De conclusie die het totaalbeeld oproept: we hebben een gezonde financiële huishouding als gemeente. Dat past in onze traditie van behoedzaam begroten. Tegelijk is de financiële toekomst verre van zeker. We hebben een aantal grote projecten in voorbereiding en uitvoering. Ook moet het financieel effect van het coalitieakkoord nog worden uitgewerkt en een plek vinden in de begroting.

Dat we desondanks op de langere termijn een structureel positief resultaat verwachten is niet alleen te danken aan het rijk. Die financiering is voornamelijk onvoldoende qua middelen en zekerheid waardoor we ook voor de begroting 2027 terughoudend zullen zijn in het aangaan van nieuwe structurele taken.

Tot slot

Wij vertrouwen erop dat wij u met deze Perspectiefbrief een goed beeld geven van onze (financiële) startpositie voor het opstellen van de begroting 2027.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

{{esl:Signer2:capture:size(200,50)}}

Bijlage(n):

Geen